

Fokozottan védett madárfaj fészkeknek vagy fiókáinak megtalálása esetén, mint például a tűzok vagy a hamvas rétihéja, értesíteni kell a területileg illetékes természetvédelmi őrt, valamint a megtalált fészkek körül védőzónát kell kialakítani.

A fészkek körüli védőzóna hatóságilag elrendelt eseti korlátozásnak menősül, így annak területe beleszámít az 5-10%-os kaszátlan terület fennhagyásába.

Az Agrár Környezetgazdálkodási Program keretében a Magas Természeti Értékű Területekre (MTÉT) tematikus előírascsoportok álnak rendelkezésre a gazdálkodók számára, ahol kompenzációs támogatás mellett célzott madárvédelmi gazdálkodás folytatható meghatározott korlátozások mellett.

A Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot előírja a fák, bokrok és sövények kivágásának tilalmát a március 1. és augusztus 31. közötti költési és fiókanevelési időszakban.

A kijelölt madárvédelmi területek, ellentétben a természetmegőrzési területekkel, intenzíven művelt agrárterületeket, így szántókat is magukba foglalhatnak. Ennek oka, hogy egyes madárfajok természetes élőhelyének csökkenése miatt szántóterületeket is birtokba vesznek élőhelyül, de bizonyos vonuló fajok, mint a daru és a vetési lúd számára fontos táplálkozó helyet is biztosítanak. Az időszakos vízállások, belvízfoltok partimadaraknak kínálnak élőhelyet, míg a bóbicnek költőhelyet jelent. Ezért is fontos korlátozás a Natura 2000 területekről történő belvízvezetés tilalma.

A természetvédelmi oltalom alatt álló madárfajokra a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 43. § (1) bekezdése alapján a gazdálkodás során általánosan figyelembe vevő szabály, hogy „tilos a védett állatfajok egyedeinek zavarása, károsítása, kínozása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása”.

A gyepegzálkodás során több előírás az olyan földön fészkelő fajok védelmét szolgálja, mint az ugartyúk

A LIFE IP GRASSLAND-HU

(LIFE17 IPE/HU/000018) projekt az Európai Unió LIFE Programjának támogatásával valósul meg.

Kiskunsági
Nemzeti Park

GRASSLANDHU

Kiadja: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
6000 Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19.

Tel.: +36 76/482-611, e-mail: titkarsag@knp.hu

www.knp.hu, www.facebook.com/KiskunsagiNemzetiPark

Grafika: Szűcs Ferenc

Fotók: Bárdos Tibor, Horváth Tibor, Kalotás Zsolt,
Kis Ferenc, Kiss-Czakó Imre, Kolon-tavi archívum,
Lóránt Miklós, Puskás József

A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (LIFE17 IPE/HU/000018)

www.grasslandlifeip.hu, fb.com/grasslandlifeip
2021.

MADÁRVÉDELEM NATURA 2000 GYEPTERÜLETEKEN

A természetes élőhelyek és a biodiverzitás általános és egyre fokozódó csökkenésének megállítására, a nemzeti szintű természetvédelem mellett, az Európai Unió létrehozta a Natura 2000 területek összefüggő európai ökológiai hálózatát.

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió két természetvédelmi irányelve alapján, az 1979-ben megalkotott **madárvédelmi irányelv** (2009/147/EK) végrehajtásaként kijelölt különleges madárvédelmi területeket (SPA területek), és az 1992-ben elfogadott élőhelyvédelmi irányelv (43/92/EKG) alapján kijelölt különleges természetmegőrzési területeket (SAC területek) foglalja magába. E területek a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmének keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését, és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához.

A madárvédelmi irányelv általános célja a tagállamok területén, természetes módon előforduló összes madárfaj védelme. Különleges madárvédelmi területek azok a régiók számítanak, amelyek az 1. mellékletben felsorolt, a tagállam területén rendszeresen előforduló, illetve az 1. mellékletben nem szereplő, de természetvédelmi szempontból jelentős vonuló fajok nagy állományainak adnak otthont, valamint a vízimadarak szempontjából nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeket foglalnak magukban.

Magyarországon 56 különleges madárvédelmi terület található, melyeket 91 madárfaj hazai állományai alapján jelölték ki. A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű madárfajok listáját a Natura 2000 kormányrendelet 1.A számú melléklete tartalmazza – Közösségi jelentőségű madárfajok.

A Natura 2000 gyepterületekre, így a különleges madárvédelmi területekre vonatkozó gazdálkodási szabályokat a „*az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről*” szóló 275/2004. (X. 8.) kormányrendelet és „a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól” szóló 269/2007. (X. 18.) kormányrendelet tartalmazza. **A különleges madárvédelmi területekre ugyanazon előírások vonatkoznak, mint a különleges természetmegőrzési területekre.**

A gyepeggazdálkodás során elsősorban a földön fészkelő madarak védelme valósul meg, ezt segíti elő több gazdálkodási előírás:

- *napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos*

A madárfajok nagy része éjjel nem aktív és a gyepszintben tölti nyugalmi állapotát, emiatt jóval kisebb eséllyel tudnak elmenekülni a munkagépek elől.

A kijelölt madárvédelmi területek vízimadaraknak is fontos táplálkozóhelyet biztosíthatnak

- *a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni*

A kaszálás térbeli menete az élővilág szempontjából kiemelkedő fontosságú. Az állatok menekülését biztosító ún. „kiszorító kaszálást” kell végezni, amely során a terület közepéről indulva kifelé szükséges a munkát végezni. Ez biztosítja, hogy a menekülő élőlények ne essenek csapdába a még kaszálásra váró gyepfoltban.

A madarak életmenetének legkritikusabb időszaka a tojásrakás, költés és fiókanevelés, hiszen az új generáció biztosítja adott faj jövőbeli fennmaradását, éppen ezért a legtöbb előírás és korlátozás ezt az időszakot érinti.

- *a kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező*

A vegetációban megbúvó állatok túlélési esélyét növeli a vágófelület elé szerelt vadriasztó lánc, amely „zavarással” menekülésre készíti a meglapuló egyedeket még a kasza előtt. Számos faj rejtőszínezetében bízva inkább meglapul veszélyt észlelve, különösen a fészkelő madarak. Azért, hogy elegendő idő álljon rendelkezésükre a meneküléshez, a láncfüggönyös vadriasztót minimum 4 méterrel szükséges a kasza előtt rögzíteni.

Fontos a gyepes élőhelyeken folytatott gépi munkavégzés sebességének megválasztása. A túl gyors kaszálás még vadriasztó lánc használata esetén sem adhat elegendő időt a földről felrepülő madarak számára a menekülésre. Körültekintő munkavégzés mellett ideálisnak tekinthető az 5 km/órás sebesség.

- *a terület legalább 5, legfeljebb 10%-át kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni*

A kaszátlan sávok növényzete búvó- és táplálkozóhelyet jelent. A tarló bár egy rövid időre megkönnyíti a táplálék megszerzését, azonban nem biztosít takarást a ragadozókkal szemben. A búvósávok fontos fészkelőhelyek is lehetnek, például a sordély számára, ezért törekedni kell a

minimum 6 méter szélességű gyepsávok meghagyására. Kedvező a terület vegetációjának nagyobb arányú meghagyása (15%) vagy a szakaszolt kaszálás, amikor adott terület egyes részeit időben eltolva vágják le.

A hagyássávok magasabb vegetációs szerkezete legtöbbször egészen a következő évig meghatározó, mivel a kaszált terület újulata már nem éri utol. A száraz és kóros növényzet a téli időszakban is fontos lehet olyan fajoknak, mint a rozsdás csuk.

A kaszátlan részeket évente változó helyen szükséges kialakítani, de lehet törekedni a növényzetileg változatosabb foltok meghagyására, illetve ott, ahol kiemelt természeti érték, például fokozottan védett madárfaj fészkelése várható.

A Natura rendelet a kaszálás időpontjára nem ír elő konkrét időpontot, azonban olyan földön fészkelő madárfajok számára, mint a réti fülesbagoly, fűrj, fogoly vagy pacsirta, létkérdés a kaszálás időpontja. A gyep hasznosításának időpontja a legkardinálisabb szempont, hiszen a túl korai kaszálás fészkelő madarak pusztulását eredményezi, és olyan fokozottan védett fajok túlélését veszélyezteti, mint a túzok vagy a haris.

Lehetőség szerint a munkavégzés kezdete június 15. után történjen. Bár az egyes gyeptípusok esetében más-más időpont tekinthető a kaszálás optimumának és ez egyaránt igaz a gazdasági és biodiverzitás-védelmi szempontok oldaláról, a túl korai kaszálás az élővilág számára kedvezőtlen.

Mivel *„a kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt legalább öt munkanappal a földhasználatnak írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatóságnak”,* ez lehetőséget ad a természetvédelmi vagyongazdálkodás számára a gazdálkodók felé történő visszacsatolásra a kaszálás tervezett időpontjának megfeleléséről.